

De Sleutel ontwikkelt een innoverend preventieprogramma voor de lagere school

TOPspel, aan de slag met beginnend grensoverschrijdend gedrag

Het team Preventie staat reeds jaren garant voor het trainen van leerkrachten om kinderen en jongeren sociale vaardigheden bij te brengen. We zetten hard in op de ontwikkeling van aangepast, aantrekkelijk materiaal waarmee de leerkrachten onmiddellijk aan de slag kunnen. Dat we ook in die ontwikkeling een voortrekkersrol willen blijven spelen, bewijst het ontstaan van TOPspel, de nieuwste methodiek voor sociale vaardigheden in de lagere school, dat tot stand kwam in samenwerking met de hogeschool Thomas More Antwerpen en KU Leuven. TOPspel is gebaseerd op het gerenommeerde Good Behaviour Game (GBG).

Het GBG wordt reeds jaren in de Verenigde Staten gespeeld en kan rekenen op een lange lijst van onderzoeken waaruit blijkt dat dit spel niet enkel storend en agressief gedrag vermindert, maar ook het taakgericht werken bevordert en het klasklimaat verbetert. En dat zijn alleen nog maar de korte termijn effecten. Op langere termijn zorgt het GBG voor betere studieresultaten, minder schoolverlaters, minder pestgedrag, minder criminaliteit, minder depressies en minder drugproblemen. Het GBG werd door het EMCDDA (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction) uitgeroepen tot één van de meest effectieve drugpreventieprogramma's. In 2012 won het GBG de Mentor International Best Practice in Prevention Award.

Niet te verwonderen dat verschillende Europese landen interesse tonen in het spel. Het GBG kan echter niet zomaar in onze Vlaamse scholen worden geïmplementeerd. Het Vlaamse onderwijs is niet te vergelijken met het onderwijs in de VS. De Sleutel ontwikkelde in samenwerking met Thomas More en KU Leuven TOPspel, gebaseerd op alle werkende elementen die het GBG zo succesvol maken.

Wat is TOPspel?

TOPspel is géén extra lessenspakket maar een methodiek die je flexibel kan integreren in de bestaande lessen. TOPspel kan gespeeld worden door de klastitularis, de leerkracht lichamelijke opvoeding, de godsdienstleerkracht,... Het traint de vakoverschrijdende eindtermen sociale vaardigheden in de letterlijke zin van het woord.

TOPspel gaat uit van de kracht van het positief ondersteunen van leerlingen, positieve groepsdruk, het negeren van negatief gedrag en het belonen van positief gedrag. Dit alles wordt in een duidelijke spelvorm gegoten, wat zeer motiverend is voor kinderen én leerkrachten. Het spel is eenvoudig, kort en krachtig, waardoor de instap erg laagdrempelig is.

Hoe wordt TOPspel gespeeld?

Voordat de klas met TOPspel van start gaat, maken de leerlingen samen met de leerkracht een lijst met klasregels waaraan ze willen werken. Belangrijk is dat deze regels positief geformuleerd worden, zo weten de leerlingen welk gedrag van hen wordt verwacht.

Tijdens TOPspel wordt de klas in teams verdeeld. Binnen elk team moedigen de leerlingen elkaar aan en ondersteunen elkaar. De groepsdruk wordt positief aangewend.

Voor de start van elk spel kiezen de leerlingen samen met de leerkracht aan welke 3 klasregels ze werken. Elk team krijgt een aantal sterren. Wanneer één van de leerlingen een regel overtreedt, zal de leerkracht een ster wegnemen bij dit team. Hij besteedt verder geen aandacht aan het negatieve gedrag.

Tegelijkertijd geeft de leerkracht veel positieve bevestiging en complimenten voor die leerlingen of teams die zich aan de regels houden. Wanneer één leerling een compliment krijgt voor de manier waarop hij op zijn stoel zit, zie je onmiddellijk de andere leerlingen de juiste houding aannemen. Leerlingen vinden het heerlijk te horen wanneer ze iets goed doen en bouwen zo hun zelfvertrouwen op. Ze leren dat een keer missen, niet onmiddellijk een drama hoeft te zijn, maar dat je zelf je gedrag kan bijsturen.

Alle teams die aan het eind van het spel nog minstens één ster over hebben, winnen. Hoe meer teams winnen, hoe leuker voor iedereen. Het is dus geen competitie, maar één voor allen, allen voor één. De beloning voor de winnende teams wordt samen met de leerlingen bepaald. Dat hoeft niet groot te zijn of lang te duren, vaak is een mopje, een dansje of een kort spel al motiverend genoeg. In het begin volgt de beloning onmiddellijk, naarmate de kinderen het spel beter kennen, wordt er gewerkt met een uitgestelde beloning.

Hoe evolueert het spel?

Bij de start wordt het spel 10 tot 15 minuten gespeeld. Dit wordt langzaam opgebouwd tot een half uur, 3 tot 5 keer per week. Op die manier krijgen de leerlingen de mogelijkheid om herhaaldelijk te oefenen. Ook de leerkracht krijgt hierdoor de kans om in het spel te groeien. Hij blijft immers de drijvende kracht achter het spel. Je kan de moeilijkheidsgraad ook verhogen door de teams minder sterren te geven, door meer uitdagende regels te kiezen of door TOPspel in minder gestructureerde lesmomenten in te passen (groepswork, hoekenwerk, overgangsmomenten,...).

Om de motivatie bij leerkracht en leerlingen hoog te houden voorzien we ook een aantal boeiende en uitdagende of gewoonweg leuke extra's die steeds zorgen voor een nieuwe boost.

Door het spel vaak en consequent te spelen kunnen de klassen sterren verdienen. Een echte TOPklas heeft aan het einde van het schooljaar 3 sterren behaald om mee te pronken bij collega's, ouders en bezoekers.

Trainingsaanbod voor leerkrachten

Hoewel het spel eenvoudig is van opzet, is een grondige vorming van leerkrachten van essentieel belang. We trainen de leerkrachten tijdens drie pedagogische studiedagen en bieden alle leerkrachten twee individuele coachingsmomenten aan. Tijdens de studiedagen trainen we de leerkrachten in het geven van het TOPspel, staan we stil bij valkuilen, geven we achtergrondinformatie. Tijdens de coachings observeren we de leerkracht in de klas. Nadien volgt een gesprek waar de leerkracht problemen en vragen met de coach kan bespreken. Wij zijn ervan overtuigd dat leerkrachten nood hebben aan dit extra steuntje in de rug.

Materiaal

Om het voor de leerkrachten en leerlingen aantrekkelijk te maken, ontwikkelden we in samenwerking met uitgeverij die Keure een TOPspelkoffer, met daarin alle materiaal om onmiddellijk aan de slag te gaan.

Onderzoek door Thomas More en KU Leuven

Is er ook in Vlaanderen een draagvlak voor dergelijke methodiek? Halen we met onze scholen dezelfde resultaten als in het buitenland? Is ons opleidingstraject voldoende om de gewenste effecten te bereiken?

Thomas More heeft in het schooljaar 2014-2015 onder leiding van dr. Geertje Leflot, lector en onderzoeksleider expertisecel Opvoeding en Onderwijs, in samenwerking met de KU Leuven een onderzoek gevoerd in 10 Vlaamse scholen.

In het bijgevoegd document *'Effecten van TOPspel na één interventiejaar'* lees je de resultaten.